

TÜRKİYE’DE LİSANSÜSTÜ İŞLETMECİLİK EĞİTİMİNDE BİR KUYRUKLU YILDIZ: “İŞLETMECİLİK İHTİSAS PROGRAMI”

Bu yazı 16 Aralık 2019 tarihinde kaybettiğimiz, kendisi de İşletmecilik İhtisas Programının bir mezunu olan Prof.Dr.Oktay Güvemli’ye ithaf edilmiştir.

Mustafa A.Aysan¹

Göksel Yücel²

Burcu Adiloğlu³

ÖZ

1954 yılında Türkiye’de lisansüstü işletmecilik eğitimi yapmak üzere kurulan İşletme İktisadi Enstitüsü’nün bir akademik yıl süreli “İşletmecilik İhtisas Programı” günümüzde hala izleri yaşayan sıradışı bir eğitim programı idi. Günümüzde İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesine bağlı olan Enstitü, 1957 yılında başlattığı bu programı kırk yıl boyunca devam ettirmiş, ancak değişen şartlar bu programın 1990’ların ikinci yarısında sonlanmasına neden olmuştur. Harvard Business School’un akademik, Ford Vakfının mali desteği ile kurulan Enstitü bu programı esas olarak “vak’a metodu”na bağlı biçimde yürütmüş, tüm haftayı yoğun biçimde kaplayan dersleri ile sayısız mezun vermiş, “sertifika”sı Türk işletmecilik hayatında yöneticiler için ayırt edici nitelik taşımıştır. Enstitü halen işletme yüksek lisans programları ile faaliyetlerini sürdürmesine rağmen, söz konusu programın yapısı maalesef geçmişte kalmıştır. Yeniden canlandırılması, Türk işletmecilik eğitimine büyük katkı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşletme İktisadi Enstitüsü, vak’a metodu, lisansüstü işletmecilik eğitimi.

Jel Kodu: M10, I23

¹ Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0001-7439-7192> (Aysan, 1959 yılında Harvard Business School’u bitirdikten sonra İşletme İktisadi Enstitüsü kadrosuna dahil olmuş, akademik hayatı boyunca sayısız çeviri ve telif vak’ayı Enstitü programlarına kazandırmıştır.)

² Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0003-1940-8789> (Yücel, 19.Dönem İşletmecilik İhtisas Programı’nda öğrenci olmuş, daha sonra aynı kurumun öğretim kadrosuna dahil olarak, çok sayıda telif vak’a yazmıştır.)

³ Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0001-9680-1408> (Adiloğlu, 2015 yılından bu yana Enstitü’nün öğretim kadrosunda bulunmakta olup, çok sayıda telif vak’a sahibidir.)

Atıf (Citation): A.Aysan, M., Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2020). Türkiye’de Lisansüstü İşletmecilik Eğitiminde Bir Kuyruklu Yıldız: “İşletmecilik İhtisas Programı”. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*(19), 3-24.

Geliş Tarihi / Received
21.04.2020

Revizyon Tarihi / Revised

-

Kabul Tarihi / Accepted
22.06.2020

**A COMET IN THE GRADUATE STUDIES OF BUSINESS ADMINISTRATION IN TURKEY:
“İŞLETMECİLİK İHTİSAS PROGRAMI” MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION**

ABSTRACT

İşletme İktisadı Enstitüsü (*Graduate School of Business Institute*) established to undertake business graduate programs in Turkey in 1954. The Institute’s “İşletmecilik İhtisas Programı” (*Master of Business Administration Program*) for an academic year, was an extraordinary educational program that still has traces today. Today, the Institute, which is affiliated to Istanbul University School of Business continued this program for forty years, which started in 1957, but changing conditions caused the end of this program in the 1990’s. Established with the academic support of Harvard Business School and with the financial support of the Ford Foundation, the Institute has carried out this program mainly depending on the “case method” as the primary method of instruction. It had given numerous graduates with courses covering the whole week intensely, and its “certificate” was distinctive for managers in Turkish business life. Although the Institute continues its business graduate programs today, unfortunately, the structure of the program has remained in the past. Its revitalization will greatly contribute to Turkish business education.

Keywords: Graduate School of Business, case method, business graduate programs

Jel Code: M10, I23

1. GİRİŞ

Kuyruklu yıldızlar görkemli gök cisimleridir, genellikle heyecan ve ilham vericidirler, bir süre gözlemlenebilir ve ama sonra sessizce kaybolurlar. Tekrar yeniden görülme hayali ile de beklenirler. Türkiye’deki ilk lisansüstü işletmecilik programı olan İşletme İktisadı Enstitüsü “İşletmecilik İhtisas Programı” da yazarların gözünde böyledir. İncelemenin amacı 1950’lerin sonundan 1990’ların ortasına kadar kırk yıl boyunca ışıldamış bu programı ve bu programın sahibi İşletme İktisadı Enstitüsü’nün kuruluş amacını incelemek, kaybolmuş bu kuyruklu yıldızın nasıl geri kazanılabileceği konusunda görüş ve öneriler ileri sürmektir. Üç yazarın her biri Enstitü tarihinin farklı dönemlerinde bu kurumda görevler üstlenmişler, faaliyetlerine şahitlik etmişler veya halen bunlara devam etmektedirler.

Geçen yüzyılda, ellili yılların başlangıcında Türkiye’de üç üniversite mevcuttu. İstanbul, İstanbul Teknik ve Ankara Üniversiteleri, resmi kuruluş tarihleri ile 1933, 1944 ve 1946. Bu üç üniversite dışında İstanbul’da mesleki eğitim amacı ön planda olan Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi mevcuttu. Adı geçen bu üç üniversite lisans ve doktora düzeyinde programlar düzenlemekteydi. Yüksek lisans programları ise, üniversitelerimizin Alman ekolünden gelen öğretim yapısı nedeniyle mevcut değildi. Lisans programları dört, beş veya altı yıllık süreleri kapsamakta olup, arzu edenler lisans eğitiminden sonra doktora yöneliyorlardı. Hatta

doktora programlarının başlangıç aşaması olan ders ve seminerlere, lisans öğrenciliği sırasında bile katılmak mümkündür.

Günümüzde anladığımız çerçevedeki işletmecilik dersleri ise İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1936) bünyesindeki İşletme İktisadı Kürsüsü tarafından fakültenin lisans ve doktora programlarında verilmekteydi. Bu kürsünün başında bulunan Ord.Prof.Dr.Alfred Isaac, Almanca “Betriebswirtschaft” kelimesinden Türkçeleştirilmiş olan işletme iktisadı (ekonomisi) alanında İstanbul Üniversitesine 1937-1951 yılları arasında katkıda bulunmuş ve ilerleyen yıllarda Almanya’da Türkiye’de modern işletmecilik bilimin kurucusu olarak tanıtılmıştı.⁴

Özet olarak, ellili yılların başlangıcında ülkemizde işletme alanına yönelik bir program ve genel olarak yüksek lisans programları bulunmamaktaydı.

2. İşLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜNÜN KURULUŐU

1950’li yıllar Türkiye’nin ekonomik ve politik yapısında önemli değişikliklerin gözlemlenmeye başladığı dönemdir. 1949’da yapılan vergi reformları, 1950 yılında siyasi iktidarın el değişirmesi, devlet işletmeciliğinin yanı sıra özel sektörün de gelişmeye başlaması, iyi “işletmecilik” bilgisine sahip yöneticilere önemle ihtiyaç duyurmaya başlamıştı. Bu dönemin Dünya’da ve Türkiye’de gözlemlenen diğer bir siyasi ve ekonomik yönü ise savaş mağlubu Almanya’nın dünya sahnesinin ön planından çekilmesi ile Amerika Birleşik Devletleri’nin özellikle Batı Avrupa ve diğer ülkelerde ekonomik yardım ve siyasi etki gücünü sergilemeye başlaması olmuştur. Bunun sonucunda ABD’nin işletmecilik eğitimi alanında da diğer ülkelere katkıda bulunması yolu açılmıştır. Bu dönemde ABD hükümetinin de desteğiyle Ford, Rockefeller gibi vakıflar bilinen önemli Amerikan üniversiteleri ile işbirliğine girerek birçok ülkede işletmecilik eğitiminin oluşturulmasına katkıda bulunma yoluna girmişlerdir. Bu çerçevede Ford Vakfı’nın mali, Harvard Business School’un akademik desteği ile Türkiye’de, İstanbul’da işletmecilik eğitim ve araştırmaları yapacak lisansüstü bir kurumun oluşturulması gündeme gelmiştir. İstanbul Ticaret Odası ve İstanbul Sanayi Odasının da kendi şemsiyeleri altında olmasını arzu ettikleri kurum İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı olarak şekillendirilmiştir. Bunda Fakültenin kurucu dekanı, daha sonra İstanbul Üniversitesi Rektörü olan Prof.Dr.Ömer Celal Sarç’ın katkısı yadsınamaz. Nitekim Sarç, 1954 yılında kurulan İşletme İktisadı Enstitüsü’nün ilk müdürü olarak görev almayı da kabul etmiştir. 1 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe giren İşletme İktisadı Enstitüsü Talimatnamesi bugün hayranlık uyandıracak biçimde formüle edilmiştir. (Ek 1)

Bu kuruluş talimatnamesine göre Enstitü İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’ne bağlı, ancak tüzel kişiliğe sahip bir araştırma ve öğretim kurumudur (Madde 1). Enstitünün amaçları

⁴ Adiloğlu, Burcu; Göksel Yücel, Çağdaş İşletme Biliminin Öncülüğünden Bilinmeyene: Ord.Prof.Dr. Alfred Isaac, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 60, Ocak 2019, s.47-57

ise “işletme iktisadı” alanında inceleme ve araştırmalar yapmak, işletme iktisadı öğretiminin gelişmesine, öğretim elemanları ve iş idarecileri yetiştirilmesine yardımcı olmak, ders, seminer ve konferanslar düzenlemek ve özellikle “vak’a metodu”na dayalı derinleştirici eğitim yapmak, Devlet işletmeleri ve özel sektörün danışmanlık taleplerini karşılamak, işletme kongreleri düzenlemek ve yayınlar yapmak yer alıyordu (Madde 2 ve 3).

Eğitimin temeli kabul edilen “vak’a metodu” ise 1924 yılında Harvard Business School tarafından birincil ders tekniği olarak belirlenmişti.⁵

Talimatnamede en önemli maddelerden biri “derinleştirici tedrisat”a kabul hükmüdür. Bunun ön şartı “yüksek tahsil diploması”na sahip olmaktır (Madde 4). Böylelikle Enstitünün düzenleyeceği programlar doğal olarak lisansüstü düzey niteliği taşıyacaktı.

Ancak, Talimatname’nin en çarpıcı bölümü muhtemelen Enstitü Genel Kurulunun oluşumudur (Madde 5). Üniversite bünyesindeki öğretim üyelerinin yanı sıra, iş hayatının genel kurulda temsili bugün dahi gerçekleştirilmeye çalışılan üniversite-sanayi işbirliğinin eşsiz bir örneğidir. Buna göre Enstitü’ye bilimsel ve maddi destekte veya bağışta bulunan ticaret ve sanayi odaları, borsalar ve bankalar, resmi veya özel kurumların birer temsilcisi genel kurul üyesi olacaktı. Bir örnek olarak, bu kurumların 1957 yılındaki listesi Ek 2’de sunulmuştur. Listedeki 59 kurumun, dönemin mühim Devlet işletmeleri, yerli veya yabancı özel sektörün önde gelen kuruluşları olduğu görülebilir.

Genel Kurulda, bu temsilcilerin yanı sıra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nin ilgili kürsülerinin öğretim üyeleri, Ankara ve İstanbul Teknik Üniversitelerinin ve yüksek ekonomi ve ticaret okullarının temsilcileri, Başbakanlık Denetleme Kurumu, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği temsilcileri de yer alacaktı.

Genel Kurul üniversitede profesör bulunan bir üyesini “Direktör” olarak seçecek ayrıca bir yabancı uzman da “Ko-Direktör” tayin edilecekti. 1954 yılında Direktör (müdür) olarak Sarç’ın yanında Prof.Robert E.Stone Ko-Direktör olarak seçilmiştir. Genel Kurul ikisi belirtilen görevler olmak üzere beş kişiden oluşan Yönetim Kurulunu da belirlemekteydi (Madde 8).

Talimatnamenin mali hükümlere yönelik maddeleri ise (Madde 12 ve 13) Enstitü’ye büyük güç vermekteydi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ve diğer bazı Devlet daireleri bütçelerinden ayrılacak kaynaklar, yerli veya yabancı kuruluşların ve üye işletmelerin yardım ve teberruları, yapılacak çeşitli işlerden sağlanacak gelirler ve bunu Genel Kurulun belirleyeceği bütçe çerçevesinde yönetmek yetkisi, zaten tüzel kişiliğe sahip bu genç kurum için büyük ayrıcalıktı. Ford Vakfı’nın uzun yıllar devam eden mali desteği faaliyetlere büyük katkı sağlamıştır.

⁵ Halen de bunun böyle olduğu Harvard Business School sayfalarında yazılıdır. hbs.edu/about/history
E.T.: 20.04.2020

3. İŞLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜ VE İKİ PROGRAMI:

Başlangıçta bir hazırlık dönemi geçiren Enstitü için iki eğitim programı öngörölmüŐtü.

Bunlardan birincisi yöneticiler için üç aylık “İŞletme İdaresi Programı”, diğeri ise bu incelemenin konusu olan bir akademik yıl süreli “İŞletmecilik İhtisas Programı”dır. Bunlardan ilkinin sonunda “devam”, ihtisas programının sonunda ise “başarı” sertifikası verilmesi öngörölmüŐtü.⁶

Bu hazırlık döneminde gelecekte Enstitü öğretim kadrosunu oluŐturması öngörölen öğretim üyelerinin ve iş hayatı temsilcilerinin Boston’a davet edilmesi de vardı.

İŞletme İdaresi Programı, Amerikan tarafınca “Middle Management Program”, gayri resmi olarak da “Orta Sevk ve İdare” şeklinde ifade edilen, yöneticiler için İstanbul’da düzenlenen, üç ay süreli, yatılı, sonunda “devam sertifikası” verilen, vak’a metoduna dayalı bir programdı. İlk kez 1956-57 öğretim döneminde ve iki kez düzenlenerek başlamıştı. Doksanlı yılların ortalarına kadar da devam etti. Yatılı olabilmesi için, ilki YeŐilköy Deniz Park Otel’de düzenlenen program, ilerleyen yıllarda Ataköy’de Emlak Kredi Bankası C Motel’inde, daha sonra da Silivri’de İstanbul Üniversitesi Nazım Terzioğlu tesisinde yürütölmüŐtür.

Örnek olarak seçilen 1957 yılındaki İkinci Dönem İŞletme İdaresi Programı sırasında Enstitü yönetim kurulu Prof.Dr.Sabri Ülgener (Müdür), Robert E.Stone, Nejat Eczacıbaşı, Hazım Atıf Kuyucak, Refii Őükrü Suvla, Orhan Tuna, Bülent Yazıcı ve Nezih Neyzi’den oluşmaktaydı. Ders verenler ise Ali Şakir Ağanoğlu (*Beşeri Münasebetler*), Zeyyat Hatipoğlu (*Finansman*), Mükerrerem Hiç (*Maliyet Muhasebesi*), Nezih Neyzi (*Piyasa Tekniği*), Arthur H.Rose ve Yavuz Geyra (*İstihsal*), Afife Sayın (*Sosyal Münasebetler*), Rasim Saydar (*Muhasebe*), Hulki Saner (*Hitabet*) idi.⁷ İki dönem sonrasının öğretim kadrosunda ise Kemal Tosun, Abdullah TekeŐ, Sadi Gençer göze çarpmaktadır.⁸ İlerleyen dönemlerde ise İlhami Karayalçın, Mehmet Oluç, Feridun Özgür, Mustafa A.Aysan, Daim Demircan, Cevat SarıkamıŐ, Demirhan Tokel, Besim Baykal, Nasuhi Bursal, Haydar Furgaç, Yıldırım KılıkıŐ, Asaf Yalçın, C.B.Nickerson, J.Enright yönetici, öğretimci veya müŐavir olarak görev alacaklardır. İlgili çekici olan öğretim kadrosunun Enstitü’ye özel olmasıdır. Vak’a metodu ile ders vermekte uzman olduğu düşünölen üniversite öğretim üyeleri veya iş hayatından temsilcilerden oluşan kadrodakilere de “öğretimci” denilmiŐtir. Bu kadronun işinde ehil olabilmesi gayesiyle birçoğu Boston’a davet edilmiş, bunlardan Mustafa A.Aysan 1959 yılında Harvard Business School’dan mezun olan ilk Türk sıfatıyla Enstitü’ye uzun yıllar hizmet etmiŐtir.

⁶ İŞletme İdaresi Programı ile ilgili iyi bir inceleme için bkz: Pazarcık, Yener, İŞletme Yüksek Lisans Eğitiminde İlk Adım: İŞletme İdaresi Kurslarına İliŐkin Bir Sözlü Tarih Çalışması, *İstanbul Üniversitesi İŞletme Faköltesi Dergisi*, Cilt 45, Özel Sayı, 2016, s.9-25

⁷ İŞletme İktisadı Enstitüsü İŞletme İdaresi Kursu İkinci Dönem Mezunları, Yıllık, 1957

⁸ İŞletme İktisadı Enstitüsü İŞletme İdaresi Kursu Dördüncü Dönem Mezunları, Yıllık, 1958

İşletme İdaresi Programı gündüzleri önce küçük gruplarda vak'aların gözden geçirilmesi, akabinde derslerde tartışılması, akşam oturumlarında tekrar ertesi günün vak'alarına hazırlık, fabrika gezileri ve konferanslar ile son derece yoğun bir programdı. Katılımcılar yıllar sonra bile programı zor, ağır, ama zevkle hatırlanan biçimde aktarmaktadırlar.⁹ Sonunda bir sınav olmayan programda o dönemin gelişmiş eğitim teknolojisi özellikle Harvard Business School'un verdiği katkıyla gayet iyi kullanılmaktaydı. Bunlar arasında filmler, öğretmen Amerikalı olduğunda gerektiğinde İngilizce simultane çeviriler günümüzden neredeyse yarım yüzyıl öncesi için ileri eğitim destekleri idi..

4. VAK'A METODU

Dünya eğitim sahnesine Harvard Üniversitesi tarafından sunulan vak'a metodu burada öncelikle hukuk eğitiminde başlamış, daha sonra işletmecilik alanına geçmiştir. İngilizce "case" kelimesinin karşılığı olan "vak'a", karşılaşılmış gerçek bir durumu anlatır. İşletmecilik alanındaki vak'alar da mutlaka gerçek hayattan alınmış olmalı, katılımcıya bir karar alma sorusu yönelmelidir. Katılımcı bilgi dağarcığını ve tecrübesini kullanarak "en iyi karar"ı almalıdır. Vak'ada doğru veya yanlış değil, en iyi karara ulaşmak esastır.

Vak'alar eğer sınıf ortamında kullanılacaksa, renk katmak adına başına bir senaryo eklemek, rakamları kolaylaştırmak gibi düzenlemelere açık olarak hazırlanabilir. Ancak kesin olan işletmecilik vak'alarının gerçek hayata dayanmaları, hatta yazıldığı işletmenin iznini de kapsamalarıdır. Hayali örnekler "vak'a" değil, "problem" olurlar.

Enstitü'nün kuruluş döneminde en önemli eksikliği Türk işletmecilik vak'alarının mevcut olmamasıydı. Bunun üzerine Harvard Business School Enstitüye kendi vak'alarını kullanma izni verdi. Aslında vak'aların birçoğu Amerikan kaynaklı olmakla birlikte, birçoğunun evrensel nitelik taşımaları onları kullanılabilir kılıyordu. Nitekim Dünya'da da tanınmış bu vak'aların arasında İtalyan, İngiliz şirketlerine de rastlanmaktaydı.

O dönemde yolu Enstitü programlarından geçmiş olanlar vak'aların altında şu çok bilinen dipnotu hatırlayacaklardır: (Örnek Dünya'da bugün dahi yıl vb güncellenerek kullanılan Smoky Valley Cafe vak'asına aittir.¹⁰)

Vak'a, yönetim problemlerinin ilgili yöneticiler tarafından doğru veya yanlış olarak çözümlendiklerini göstermek için değil, sınıf tartışmalarına zemin teşkil etmek amacı ile hazırlanmıştır. Robert N. Anthony tarafından hazırlanmış olan bu vak'a Harvard Business School tarafından İşletme İktisadi Enstitüsüne verilen yetki Dr. Mustafa A. Aysan tarafından tercüme edilmiştir. İİE K-108

⁹ Pazarçık, s.19

¹⁰ Bu vak'anın ayrıntılı hikayesi için bkz: *Vak'alar 2016*, Editör: Göksel Yücel, İÜİF Muhasebe Enstitüsü, Yayın No: 74, İstanbul, s.3 vd.

Zaman içerisinde Türk öğretim ekibi Türk işletmelerine yönelik vak'aların yazılması için bir seferberlik başlattılar. Bu konuda özellikle Aysan'ın çok aktif katkı yaptığı Sevk ve İdarecilik Vakfı 1970'li yıllarda değişik işletmecilik alanlarında çok sayıda vak'a yazdırmayı başarmıştı. Ancak bu vakıf da bir kuyruklu yıldız gibi sahnedeki çekildikten sonra Türk vak'ası geliştirme çabaları öğretim üyelerinin kişisel çabasına kaldı. Günümüzde, 2015 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü bu misyonu üstlenmeye çalışmaktadır.

Vak'aların eğitimde kullanılma tekniğinde, vak'anın katılımcıya (öğrenciye) yeterli süre önce okumak ve çalışmak için verilmesi, öğrencinin vak'a için gerekli teknik bilgileri kendisinin çalışması ve uygulayabilecek düzeyde öğrenmesi, tartışma toplantısı (ders) öncesi küçük gruplarda diğer katılımcılar ile ilk tartışmayı yapması ve nihayet derste geniş bir grupta fikirlerini savunması söz konusudur. İyi bir vak'a yöneticisi zorunlu görmedikçe ders anlatmaz, tartışmaların sonunda kendi görüşünü belirtmez, katılımcının kendisinin karar almasını bekler, aynen gerçek işletmecilik hayatında olduğu gibi... Bu nedenle de vak'a yönetebilmek bu konuda uzmanlık kazanılmış olmasına bağlıdır, ders anlatma oldukça mekanik bir iş iken, vak'a yönetmek daha fazla beceri ister. Nitekim bu nedenle Enstitü'nün öğretim kadrosu, gelişme döneminde, bağlı olduğu fakültelerin (1954-1968 İ.Ü.İktisat Fakültesi, 1968'den bugüne İ.Ü.İşletme Fakültesi) öğretim kadrosundan ayrı tutulmuştu.

1975-76 yılı Prof.Dr.Mustafa A.Aysan'ın verdiği Kontrol dersinin bitiminde, seksen dakika sonrasında vak'a tartışması hala sürüyor. Tahtada yer alan, Aktaş A.Ş., Aysan'ın bir telif vak'ası, tartışmalara zemin oluşturan çözüm ise bir öğrenciye ait.. Fotoğrafta arkası dönük açık renk pardesülü öğrenci ise, bu çalışmanın yazarlarından Göksel Yücel'dir.

5. İŞLETMECİLİK İHTİSAS PROGRAMI

İşletme İktisadı Enstitüsü'nü Türk iş hayatında üne kavuşturan program ise bir akademik yıl süreli, tümüyle vak'a metodu uygulanan "İşletmecilik İhtisas Programı"dır. 1957-58 akademik yılından itibaren açılan bu program aynı zamanda, Türkiye'de doktora dışında lisansüstü düzeyde derece kazandıran ilk eğitim olmaktadır.

O yıllarda Türk üniversite sisteminde yüksek lisans diye bir derece olmadığı için programın sonunda "başarı sertifikası" verilirdi, diploma değil... Katılımcılar başta mühendislik olmak üzere, hukuk, iktisat, siyasal bilimler, hatta işletme, eczacılık gibi alanlarda lisans derecesine sahip olan kişilerdi.

İşletmecilik İhtisas Programının aşağıda örnek olarak seçilen 1975-76 öğretim yılı 19.Dönemi, programın yapısını anlatan iyi bir örnek teşkil etmektedir.

5.1. Giriş Sınavı:

Örnek olarak seçilen 1975 yılında İşletme İktisadı Enstitüsü "İşletmecilik İhtisas Programı" girişi sınavına yaklaşık 1500 kişi katılmıştı. Sınavın yazılı bölümü zeka ve genel yetenek testi ile bir vak'a analizinden oluşmaktaydı. Sınava girenler, belki de hayatlarında ilk kez bir işletmecilik karar vak'ası analizi yapmaktaydılar. Bu aşamayı geçenlerden mülakata alınanlar arasından seçilen 150 kişi de 19.Dönem İşletmecilik İhtisas programına kabul edilmiş, A ve B grupları halinde 75'er kişilik iki şubeye ayrılmıştı. Bu sayı, verimli vak'a tartışması için Harvard Business School tarafından da önerilmekteydi. Ders sırasında tüm öğrencilerin söz alması değil, tartışmaları izlemesi, gerektiğinde aktif katkı yapması esastı.

Ayrıca 1974 yılından itibaren programın akşam bölümü de açılmış, ancak iki yıl süreli olarak sürdürülmeye başlanmıştı.

5.2. Dersler ve Süreleri

Ekim ayından Haziran sonuna kadar devam eden programın haftalık ders yapısı ise şöyleydi:

Haftanın beş günü, günlük program (B şubesi için)

8.30-9.50 Grup çalışması (80 dakika)

10.00-11.20 Birinci ders (80 dakika)

11.30-12.50 Grup çalışması ve yemek (80 dakika)

13.00 – 14.20 İkinci ders (80 dakika)

14.30-15.50 Grup çalışması (80 dakika)

16.00-17.20 Üçüncü ders (80 dakika)

Öğle yemeği için özel bir ara olmadığı için, öğrencilerin ikinci grup çalışması sırasında yemeğe de çıkmaları beklenirdi. A Şubesi 8.30'da ders ile başladılar. Böylelikle ders amfisi ve daha küçük olan grup odalarının her iki şube tarafından tam kapasite ile kullanılması sağlanmış olurdu.

Bu programla haftada 15 ders oturumu gerçekleştirilmiş olurdu. Bir ders oturumunun tanımı seksen dakikalık bir grup çalışması ve seksen dakikalık ders olmak üzere yaklaşık 3 saattir.

5.3. Devam Mecburiyeti

Yüzde yüz devam zorunlu idi. Sadece özel mazeretler dikkate alınırdu. Böylelikle öğrencilerin iş hayatındaki disipline sahip olmaları sağlanırdı.

5.4. Derslerin Dağılımı

Derslerin dağılımı ve öğretmenler ise şöyleydi:

(Örnek olarak alınan 1975-76 öğretim yılıdır. Öğretim üyelerinin o zamanki akademik ünvanları belirtilmiştir)

Kontrol (2 ders oturumu), B Şubesi: Prof.Dr.Mustafa A.Aysan, ikinci sömestre
Doç.Dr.Çetin Şanlı, A Şubesi : Prof.Dr.Kamuran Pekiner

Finansman (2), B: Prof.Dr.Zeyyat Hatipoğlu, A: Prof.Dr.Atilla Gönenli

Üretim (2) B: Doç.Dr.Bülent Kobu, A: Doç.Dr.Ataç Sosyal

Pazarlama (2) B: Prof.Dr.Aykut Şireli, ikinci sömestre Doç.Dr.Kemal Kurtuluş, A:
Prof.Dr.Mehmet Oluç, ikinci sömestre Yıldırım Kılış

Yönetim Organizasyon (2) B: Dr.Hayri Ülgen, A: Doç.Dr.Tamer Koçel

Beşeri İlişkiler (2) B: Dr.Ülkü Gönenli, A: Prof.Dr.Toker Dereli

İstatistik (2) B: Doç.Dr.Orhan İdil, A: Prof.Dr.Kenan Gürtan

Çalışma Ekonomisi (1) (iki haftada bir dönüşümlü olarak) Sosyal Siyaset B:
Prof.Dr.Sabahattin Zaim, A: Prof.Dr.Nusret Ekin, İşçi-İşveren ilişkileri B: Prof.Dr.Metin Kutal, A: Prof.Dr.Kemal Oğuzman

Bu dersler arasında Kontrol dersi ilk ay haftada 3 oturum olarak yürütülür, ikinci ay başında 2 oturuma iner, boşalan yere İstatistik dersi gelirdi.

Ayrıca birinci ve ikinci sömestrelere belirli aralıklarla not verilmemek üzere Bilgi İşlem ve Psikoteknik derslerine bazı saatler tahsis edilirdi.

Fotoğrafta her zaman amfi biçimindeki sınıfın kürsüsünde, öğretim üyelerinin önünde hazır bulunan sınıf planı görülmüyor. Öğretim üyelerinin öğrencileri kolaylıkla tanıyabilmeleri, isimleriyle hitap edebilmeleri, dersteki katkılarını not edebilmeler için hazırlanan bu sınıf planları gereği, öğrenciler oturma yerlerini değiştiremezdi. Bu sistemin sonucunda öğretim üyesinin öğrencinin vak'a tartışmalarına katkısı hakkında iyi ölçülebilen bir kanaati oluşurdu. Bu fotoğraf 1975-76 yılı 19.Dönem B Şubesine aittir.

5.5. Program Süresi ve Geçme

İşletmecilik İhtisas Programı bir akademik yıl sürerdi. Bu süre boyunca dersler bir yıllık idi. Bir yılda öğrenciler yaklaşık 400 civarında vak'a tartışması yapmış olurdu. Yıl ortasında (genellikle Şubat) bir değerlendirme yapılırdı. Derslerde öğrencilere sekiz derste verilen notlar gözden geçirilirdi. Öğretim üyeleri notlarını verirken tamamen kendi kriterlerine göre belirledikleri, ara sınav, ödev, vak'a tartışmalarına katılma, yarıyıl sonu sınavı gibi ölçümlerini esas alırlardı. Yarıyıl sonu ve (keza yıl sonu) sınavları günde iki sınav olmak üzere bir hafta içinde tamamlanırdı. Arasınavlar ise, eğer yapılacaksa ders içinde gerçekleştirilir, sınav haftası diye bir uygulama ile zaman kaybedilmezdi.

Notlar ise aşağıdaki gibi verilirdi:

9,5-10	<i>Artı Pekiyi</i>	7	<i>Eksi İyi</i>
9	<i>Pekiyi</i>	6,5	<i>Artı Orta</i>
8,5	<i>Eksi Pekiyi</i>	6	<i>Orta</i>
8	<i>Artı İyi</i>	5,5	<i>Eksi Orta</i>
7,5	<i>İyi</i>	5 ve aşağısı	<i>Geçmez</i>

Sekiz derste iki geçmez notu veya bir geçmez, iki eksi orta notu veya dört eksi orta notu olan öğrenciler Şubat ayında programı “terke davet” edilirdi. Her sınıfta birkaç kişi bu hoşagitmez sonuçla karşılaşabilirdi.

5.6. İki Yarıyıl Arası Staj Mecburiyeti

Üç hafta süren iki sömestrenin bir haftası genellikle tatil olarak verilir, ancak iki haftası öğrencilerin bir özel sektör veya devlet işletmesindeki stajına ayrılırdı. Staj zorunlu idi ve staj yeri Enstitü yönetimince sağlanırdı. Öğrenciler stajı takiben bir rapor yazmak ve kendisi için tayin edilmiş öğretim üyesine onaylatmak zorundaydılar.

5.7. Yıl Sonu Değerlemesi

Yıl sonunda her öğrenci için benzer değerlendirme yine yapılır, başarılı görülmeyenler için Öğretmenler Kurulunda “sertifika alamaz” kararı verilirdi. Maalesef bazı öğrenciler bu üzücü sonuçla da karşılaşabilirdi. Notlar tüm yılın performansının bir sonucu olduğu için, bütünleme vb gibi bir düzen söz konusu değildi. Öğretmenler Kurulunun üstünde de bir makam yoktu. Özetle programdan sertifika alabilmek tüm yıl, yoğun biçimde çalışmaya bağlı idi. En kötü performans sekiz derste bir geçmez ve bir eksi ortaya izin veriyordu. Tabii ki not vermek öğretim üyelerine ait ve subjektif nitelikte bir yetki olmakla birlikte, tüm öğretim üyelerinin tek tek her öğrenci üzerinde görüşmesinin olabilen en objektif sonucu sağladığı düşünülebilirdi. Bu kurul toplantıları bazen saatler sürebilirdi.

Mart 1961'e ait bu fotoğraf, programla ilgili haftalık bir değerlendirme toplantısına ait. (Kaynak: Hayri Ülgen). Soldan itibaren Enstitü öğretmenleri Yıldırım Kulkış, İlhami Karayalçın, Mehmet Oluç, Harvard Business School temsilcisi (Co-Director) Bates, Ali Şakir Ağanoğlu, Zeyyat Hatipoğlu, özel sektörden bir yönetici ve Sadi Gencer. Haftalık toplantılar ile derslerin birbirleriyle uyumu ve öğrencilerin durumu ile son derece güncel ve sağlıklı gözden geçirmeler yapılabilmekteydi.

İşletmecilik İhtisas Programı doksanlı yılların ortalarına kadar devam etti. Aşağıda ele alınacak olan açıklanacak nedenlerle de yavaş yavaş ortadan kalktı. Ancak kırk yıllık gözükme döneminde, günün neredeyse 24 saatinde vak'a düşünen, kaynak kitapları sınav amacıyla değil, bilgi dağarcığını genişletmek için okuyan, ders bitse de tartışmalara son vermek istemeyen, sınavlardan sonra dahi sınavdaki vak'aları tartışan, öğrendiklerini iş hayatına uygulayan sayısız mezun verdi. Uzun yıllar boyunca "İşletmecilik İhtisas Programı Sertikası"na sahip olmak, mezunların gurur duydukları bir ayrıcalık oldu.

5.7. Programın zayıflama nedenleri

İşletme İktisadı Enstitüsü, 1968 yılında o yıl kurulan İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi bünyesine aktarıldı. Bu değişiklik doğaldı, uygundu. Enstitü'nün başlangıçtaki statüsü de aynen devam ediyordu. Ancak Ford Vakfı'nın mali, Harvard Business School'un akademik desteği azalmıştı. Bu azalmayı da, nihayetinde bu iki kuruluşun "kurucu" nitelikte olması nedeniyle tabii bulmak mümkündür. Enstitü kendi imkanları ile yaşamalıydı ve bunu da başarıyordu. Nitekim İşletme İktisadı Enstitüsü ile aynı yıl biri Atina'da, diğeri Kahire'de kurulan iki benzeri yapı sürdürülememiş ve kapanmıştı.

Yetmişlerin ikinci yarısında, Türkiye’de Amerikan eğitim modelinin etkisi ile yüksek lisans programları da derece sisteminin içine girmeye başladı. 1977 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi bünyesinde de ilk kez yüksek lisans programları açıldı. Bu programlar klasik yapıda dizayn edilmiş, işletmecilik konularına göre çeşitlendirilmiş, tam gün eğitim gerektirmeyen, devam ve geçme kuralları günümüzdekilere benzeyen programlardı. Bunların sonunda “Yüksek Lisans Diploması” elde ediliyordu. Ancak temel vizyonları nedeniyle aynı kurumun içindeki “İşletmecilik İhtisas Programı”na rakip değillerdi. Bilinçli öğrenci program sonunda alınacak belgede “diploma” veya “sertifika” yazmasını önemsemiyor, programın içeriğine ve yapısına önem veriyordu. Ayrıca yüksek lisans programları uzmanlık alanlarına göre şekillenmişken İşletmecilik İhtisas Programı Amerikalılar’ın meşhur ifadesi ile bir MBA (Master of Business Administration) idi.

1981 yılında, Türk üniversite hayatında çok önemli bir değişiklik 2547 sayılı yasa ile yüksek öğretimin yeniden yapılandırılması oldu. Yürürlüğe giren Yükseköğretim Kanunu ile değil İşletme İktisadi Enstitüsü’nün, fakültelerin dahi tüzel kişilikleri kalmamıştı. Ayrıca yeni kurulan üniversitelerde de İşletmecilik İhtisas Programı benzeri olmamakla birlikte diploma veren yüksek lisans programları açılmaya başlanmıştı. Buna rağmen başlangıçta yeni yapı Enstitü’nün “İşletmecilik İhtisas Programı”na fazla zarar vermemiş, ancak mali özerklik konusunda zorlamaya başlamıştı. Ancak 1954 yılındaki benzeri kolay kolay düzenlenemeyecek talimatname ortadan kalkmış, 2547 sayılı yasanın düzenlemelerine tabi, atamayla gelen bir yönetim yapısı ortaya çıkmıştı.

Bu dönemde İşletmecilik İhtisas Programı’nı zayıflatan iki önemli nedenden biri öğretim kadrosuna vak’a metodunda yeterli uzmanlığı olmayanların da dahil edilmesi, diğeri ise programda okuyan erkek öğrencilere askerlik sevk tehiri verme uygulamasının kaldırılmış olmasıdır. Yüksek lisans öğrencilerine tanınan bu tehir hakkının, seksenli yılların ikinci yarısında diploma değil, “sertifika” verildiği için İşletmecilik İhtisas Programı öğrencilerinden alınması nedeniyle, çok yoğun eğitim programını ve çabalarını yarıda bırakmak zorunda kalan öğrenciler veya bu nedenle kayıt yaptıramayan adaylar olmuştur. Devrin yöneticileri bu çözülebilecek engeli maalesef aşamamışlardır.

Ancak vak’a metoduna yeterli ölçüde önem vermeyen, vak’a tartışması için belirlenen seksen dakikalık sürede ders anlatan öğretim üyelerinin sayısının artması, programın yapısına daha fazla zarar vermiştir. Seksenlerin sonunda Türkçe’sinin yanında, programın İngilizce’sinin de açılması programın yapısına beklenmedik başka bir olumsuzluk getirmiştir. Öğrenciler grup çalışmasında İngilizce vak’aları Türkçe olarak tartışıp, derste ise çoğu kez tartışmalara katılmaktan kaçınır olmuşlardır. Bu nedenle bazı öğretim üyelerinin vak’a tartışması yerine ders anlatmayı tercih etmesi de programın özünü zedelemeye başlamıştır. Ayrıca Enstitü yönetimi, farklı işletmecilik uzmanlık alanlarına göre de yeni programlar açmaya başlayınca, vak’a metoduna hakim olmayan öğretim üyelerince dersler klasik bir anlatıma dönüştürülmeye başlanmıştır.

Keza Türkiye’de Devlet ve vakıf üniversitelerinin sayısı özellikle doksanlı yılların ortasında çoğalmaya başlamış, bunlar da diploma veren işletmecilik yüksek programları düzenlemeye yönelmişlerdir. Hiçbirinin yapısı “İşletmecilik İhtisas Programı”na benzememekle birlikte, vak’a metodunu yeterince uygulamaktan giderek uzaklaşan programın “sertifika”sı lisans mezunları tarafından yeterli ilgi görmez olmuş, niteliği ne olursa olsun “diploma” ifadesi daha cazip gelmeye başlamıştır.

1998 yılında İşletme İktisadı Enstitüsü “diploma” verme engelini aşabilmek için “ikinci öğretim”e yöneldi. Programlarını akşam saatlerine kaydırarak “Tezsiz Yüksek Lisans Diploması” veren programlar açmaya başladı. Bunların uzmanlık alanlarına göre çeşitlendirilmesi ile de, kalabalık bir sınıfta yapılan vak’a tartışmalarının yerine, klasik ders verilen akşam programları yaratılmış oldu. Bu programların sadece bazılarında, bazı derslerde öğretim üyelerinin idealizminden kaynaklanan vak’a uygulamaları hala mevcuttur. Ancak, günümüzde İşletme İktisadı Enstitüsü’nün tüm yüksek lisans programları, öğrencilerin devam, geçme gibi bütün düzenlemeleri de dahil olmak üzere üst kuruluşların mevzuat ve kararlarına tabi olmak zorundadır. Enstitünün, bu incelemede anlatılan yapıdaki bir “İşletmecilik İhtisas Programı”nı “diploma” düzeyinde gerçekleştirebilecek idari özerkliği maalesef yoktur. 1954 yılında hazırlanmış olan, çağının ötesindeki talimatname artık mevcut değildir.

Halen ülkemizde mevcut ikiyüzün üstündeki üniversitede sayısız işletmecilik yüksek lisans programı bulunmaktadır. Ama bir tane dahi sabahın 8.30’undan akşamın 17.20’sine kadar yoğun vak’a tartışmaları yapılan, yüzde yüz devam mecburiyeti bulunan bir “İşletmecilik İhtisas Programı” mevcut değildir. Bu kuyruklu yıldız vak’a metodundan uzaklaşan yönetimlerin ve idari düzenlemelerin etkisi ile doksanlı yılların sonunda gökyüzünde son kez görülmüş ve kaybolmuştur. Yeterli çaba gösterilse, vak’a metoduna inanan yönetimlerin, diğer engelleri aşabilmesi belki de mümkün olabilirdi.

6. SONUÇ

İşletmecilik biliminin laboratuvarı işletmecilik hayatıdır. Bundan uzaklaşıldıkça, yapılan çalışmaları bilimsel olarak isimlendirmek oldukça güç olur. Bu laboratuvarda gerçekleştirilebilecek en iyi çalışmalar da vak’a etüdları yapmak, yazmak ve eğitime aktarmak olabilir. Bunun vak’a yazarına ve öğrenciye ve hatta vak’ası yazılan işletmeye katkılarını tartışmaya bile gerek yoktur.

Öğrenci açısından bakıldığında, bir yılda yüzlerce vak’a tartışması içinde yer alan birinin, gerçek hayatta karşılaşılabileceği birçok durumun benzerini önceden tartışmış olacağı görülür. Günümüzde “tecrübe”nin ne kadar zor kazanılan bir ayrıcalık olduğu düşünülürse, öğrencilere işletmecilikte karar alma tecrübesinin kazandırılmaya çalışılmasının değeri daha da iyi anlaşılır. Harvard Business School’u Dünya’da hala çok saygın bir yerde tutan başarının

ardında “vak’a metodu” vardır. Kırk yıla yakın bir süre “İşletmecilik İhtisas Programı”nı ülkemizde öncelikle tercih edilen lisansüstü program yapan bu metoda verdiği önemdir.

Günümüzde, eskisine göre böyle bir eğitim modeline eskisinden daha fazla ihtiyaç duymaktayız. Bunun yine İşletme İktisadı Enstitüsü bünyesinde yaratılması, yazarların en büyük hayalidir. Hiç şüphesiz, mevcut yasal düzenlemelerle bu incelemede anlatılmış olan program yeniden yaratılamaz. Ancak, öncelikle “vak’a metoduna” inanmış kadrolarla, bu üstün programı canlandırma arzusuna ihtiyaç vardır. Bu arzu ne kadar çok paylaşılırsa, kuyruklu yıldızı yeniden görme hayali gerçeğe dönüşebilir.

KAYNAKLAR

- Adiloğlu, B., Yücel, G. (2019). Çağdaş İşletme Biliminin nclğnden Bilinmeyene: Ord.Prof.Dr.Alfred Isaac, *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 17 (60), Ocak 2019, s.47-57
- İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Talimatnamesi, İstanbul 1954
- İşletme İktisadı Enstitüsü İşletme İdaresi Kursu İkinci Dönemi Mezunları, Yıllık, 1957
- İşletme İktisadı Enstitüsü İşletme İdaresi Kursu Dördüncü Dönem Mezunları, Yıllık, 1958
- İşletme İktisadı Enstitüsü 1961-62 Yıllığı
- 19.Dönem İşletme İktisadı Enstitüsü Yıllığı, 1976
- Pazarcık, Y. (2016). İşletme Yüksek Lisans Eğitiminde İlk Adım: İşletme İdaresi Kurslarına İlişkin Bir Sözlü Tarih alışması, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, zel Sayı, 2016, s.9-25
- Smoky Valley Cafe Vak’ası Hakkında. (2016). G. Yücel (Ed.) içinde, *Vak’alar 2016* (s. 3-10). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü. Yayın No: 74.

EK 1:

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İKTİSAT FAKÜLTESİ
İŞLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜ
TALİMATNAMESİ
(Yürürlük Tarihi: 1 Nisan 1954)

I. UMUMİ HÜKÜMLER

Madde 1- İşletme İktisadı Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı ve Üniversiteler Kanununun ikinci maddesi mucibince hükmi şahsiyeti haiz bir araştırma ve öğretim müessesesidir.

Madde 2- Enstitünün gayeleri şunlardır:

- a) İşletme iktisadı meseleleri üzerinde tetkik ve araştırmalar yapmak, bilhassa Türkiye'nin işletmecilik problemlerini incelemek ve bu hususta malzeme toplamak,
- b) İşletme iktisadı öğretiminin gelişmesine ve öğretim elemanları ve iş idarecilerinin yetiştirilmesine yardım etmek,
- c) İşletme iktisadına müteallik dersler, seminerler ve konferanslar tertip etmek ve bilhassa "vak'alar metodu" na dayanarak derinleştirici tedrisatta bulunmak,
- d) Memleketteki âmme işletmelerinin ve hususî işletmelerin işletmecilik meseleleri üzerinde istişare taleplerini karşılamak,
- e) İşletme kongreleri tertip etmek ve bu gibi kongrelere iştirâk etmek, çalışma sahasına giren işlerde mümasil Türk ve yabancı müesseselerle işbirliği yapmak.

Madde 3- Enstitü gayesi ile ilgili her türlü yayın yapar.

Madde 4- Derinleştirici tedrisata kabul edilmek için yüksek tahsil diplomasını haiz bulunmak şarttır. Bu tedrisata kabul edilecek öğrenci sayısı Enstitü Yönetim Kurulunca tesbit olunur. Müracaat edenlerin adedi bu miktar aştığı takdirde Yönetim Kurulu tarafından uygun görülecek esaslar dairesinde tercih yapılır. Enstitü bu tedrisatı başarı ile ikmal edenlere ihtisas sertifikası verilir.

Enstitü ilk fırsatta iş hayatında çalışanlara mahsus olmak üzere İstanbul'da ve imkân nisbetinde memleketin diğer kısımlarında kurslar açar ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi işletme tedrisatına iştirâk eder.

II. TEŐKİLÂT

Madde 5- Enstitünün üyeleri şunlardır:

- a) İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Umumî İktisat, Maliye, Sosyal Siyaset, İktisadi Coğrafya ve İstatistik Kürsüleri tedris üyeleri,
- b) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin, İstanbul Teknik Üniversitesinin, Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okullarının bu müesseselerde seçilecek ikişer mümessili,
İstanbul Üniversitesi Fen ve Orman ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakülteleri ile İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Ticaret Hukuk Kürsülerinin alâkadar Fakültelerce seçilecek birer mümessili,

Türkiye ve Orta Şark Âmme İdaresi Enstitüsünün, Başvekâlet Umumî Murakabe Hey'etinin ve Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin bu müesseseler tarafından intihap olunacak birer mümessili,

- c) Enstitüye devamlı ilmî ve maddi müzaheret göstermeği ve Yönetim Kurulunca tesbit edilecek miktarda teberruda bulunmayı kabul eden Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Borsalar ve Bankalar gibi iktisadî teşekküller ile resmî daire ve hususî müesseselerin, bu teşekküllerce her iki yılda bir seçilecek birer mümessili,
- d) Enstitünün gaye ve faaliyetlerine ilgi gösteren veya ihtisasından istifadeye ihtiyaç duyan kimseler arasında seçilecek üyelerce yapılacak teklif üzerine Genel Kurulca seçilecek olanlar.

Madde 6- Enstitünün üyeleri Genel Kurulu teşkil ederler. Genel Kurul her yıl Mayıs içinde veya yaz semestresi sonunda Direktörün tesbit edeceği tarihte toplanarak Enstitünün bir yıllık çalışmalarını inceler, sunulan işler hakkında karar verir, yapılacak işler hakkında düşüncelerini bildirir ve Enstitü çalışmalarını düzenler.

Enstitü Genel Kurulu, Yönetim Kurulunun kararı ve Direktörün daveti ile veya âzâ sayısının üçte birinin talebi ile fevkalâde toplantıya davet edilebilir.

Müzakere nisabı ilk toplantı için tam sayısının üçte birinden bir fazladır. Bu nisap elde edilemezse ikinci toplantı mevcut âzâ ile yedi gün içinde yapılır. Genel Kurul kararları mevcudun ekseriyeti ile verilir, Genel Kurul her toplantıda Yönetim Kurulu âzâsı arasından bir Başkan seçer.

Madde 7- Enstitü Direktörü Genel Kurul tarafından kendi üyeleri içinden ve Üniversitede Profesör bulunan kimseler arasından üç yıl için seçilir. Direktör, Yönetim Kurulunun

Başkanıdır. Direktör Enstitüyü temsil eder, Enstitü işlerini yürütür ve bütçeyi tatbik eder, bulunmadığı zaman bu vazifeler Direktör yardımcısı tarafından görülür.

Genel Kurul Direktöre teknik işlerde yardımcı olarak bir yabancı mütehassısı Ko-Direktör tayin edebilir. İdari ve malî hususlarda Direktöre yardım etmek üzere, Direktörün teklif ve inhası ile Yönetim Kurulu tarafından Üniversite öğretim üyesi sıfatını haiz bir yardımcı tayin edilir.

Genel Kurul, her yıl için Enstitünün malî durumu hakkında hazırlayacağı raporu sunmak üzere, iki kişilik bir Komisyon seçer.

Madde 8- Enstitünün Yönetim Kurulu Direktör ile, varsa Ko-Direktör, Direktör yardımcısı ve Genel Kurulca kendi âzâsı arasından seçilen 5 üyeden müteşekkildir. Yönetim Kurulunun müddeti 3 yıldır.

Yönetim Kurulu, Genel Kurulun tam sayısının üçte iki ekseriyeti ile her zaman değiştirilebilir.

Madde 9- Yönetim Kurulunun vazifeleri şunlardır:

- a) Enstitünün öğretim ve imtihanlara, talebe kabul şartlarına müteallik işlerini görüşmek ve bu hususlarda Direktörün teklifi üzerine karar vermek,
- b) Enstitü bütçesini, kat'î hesaplarını, faaliyet raporunu ve çalışma programını hazırlamak,
- c) Bu talimatnamede Yönetim Kuruluna verilmiş olan diğer vazifeleri ifa etmek.

Madde 10- Yönetim Kurulu, tam sayının çoğunluğu ile toplanır ve mevcudun ekseriyeti ile karar verir.

Madde 11- Enstitünün muhabir üyeleri vardır. Muhabir üyeler yabancı memleketlerde çalışan ve Enstitü faaliyetlerine katılmalarında fayda görülenler arasından, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine, Genel Kurul tarafından seçilir.

III. MALÎ HÜKÜMLER

Madde 12- Enstitünün malî kaynakları, İktisat Fakültesi bütçesinden ve diğer Devlet daireleri ve âmme müesseseler ile İktisadî Devlet teşekkülleri bütçelerinden ayrılan ödeneklerle yapılacak işler mukabili elde edilecek meblâğlar, yerli, yabancı ve milletlerarası resmî ve hususî, hakikî ve hükmî şahıslar tarafından yapılacak yardım, bağış, teberru, vasiyet ve tesislerle bunların gelirlerinden ibarettir.

Madde 13- Bütçenin tahakkuk âmiri Enstitü Direktörü, itâ âmiri İktisat Fakültesi Dekanıdır.

Madde 14- Enstitü faaliyetleri için gerekli memur ve müstahdemler Direktörün inhası ve Yönetim Kurulunun tasvibi üzerine Üniversiteler Kanununun hükümleri dairesinde tayin edilir.

Madde 15- Genel Kurul bu talimatnamenin tādili hususundaki teklileri tam sayısının üçte iki ekseriyeti ile karar altına alabilir.

Madde 16- Bu talimatname tasdiki tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

EK 2: İşletme İktisadı Enstitüsüne Aza Olan Müesseseler ¹¹

- 1) Mensucat Santral T. A.Ş.
- 2) İstanbul Sanayi Odası
- 3) Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası
- 4) Mobil Oil Türk A.O.
- 5) Ege Bölgesi Sanayi Odası (*İzmir*)
- 6) Yakın Doğu Makine A.Ş.
- 7) Yedikule İplik Fabrikası
- 8) Türkiye İş Bankası A.Ş.
- 9) Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
- 10) Burla Biraderler ve Şürekâsı
- 11) Vehbi Koç Müessesesi (*Ankara*)
- 12) Doğan Sigorta A.Ş.
- 13) Türkiye Odalar Birliği (*Ankara*)
- 14) Adana Ticaret ve Sanayi Odası (*Adana*)
- 15) İstanbul Ticaret Odası
- 16) Sümerbank Genel Müdürlüğü
- 17) Squibb ve Sons İlaçları
- 18) Etibank Genel Müdürlüğü (*Ankara*)
- 19) Eczacıbaşı Müessesesi
- 20) Antalya Umumî Nakliyat T. A.Ş.
- 21) Unilever İş-Türk Ltd. Şti.
- 22) Garanti Bankası
- 23) Denizcilik Bankası
- 24) Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (*Ankara*)
- 25) Topser Toprak Seramik Sanayii T.A.Ş.
- 26) İzmir Pamuk Mensucat T.A.Ş. (*İzmir*)
- 27) Shell Company of Turkey
- 28) Aksu İplik Dokuma Fab. T.A.Ş.
- 29) Primati Ltd. Ortç
- 30) Çimentaş İzmir Çimento Fab. T.A.Ş. (*İzmir*)
- 31) Ereğli Kömür İşletmeleri (*Zonguldak*)
- 32) Şark Sanayi Kumpanyası (*İzmir*)
- 33) Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü (*Ankara*)
- 34) Sümerbank Bursa Merinos Müdürlüğü (*Bursa*)
- 35) Türk Ticaret Bankası

¹¹ Liste, henüz İşletmecilik İhtisas Programı düzenlenmeden, 1957 yılı İkinci İşletme İdaresi Programı Yıllığından alınmıştır. Şehir belirtilmeyen kuruluşlar İstanbul merkezlidir.

- 36) Sümerbank Bakırköy Pamuklu Müessesesi
- 37) Osmanlı Bankası
- 38) Türkiye Demir ve elik Fab. Müessesesi (*Karabük*)
- 39) Sümerbank Deri ve Kundura San. Müessesesi
- 40) Sellüloz Sanayi Müessesesi (*İzmit*)
- 41) Paşabahçe Őiře ve Cam Fabrikaları
- 42) Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (*Bursa*)
- 43) Akdeniz Nebat Yağlar T.A.Ő. (*Adana*)
- 44) Hürriyet Gazetesi
- 45) Zetip Zeytinburnu İplik Fab. T.A.Ő.
- 46) Minneapolis-Moline (*Ankara*)
- 47) İzmir Ticaret Odası (*İzmir*)
- 48) Türkiye Emlk Kredi Bankası (*Ankara*)
- 49) Türk Hava Yolları A.O. (*Ankara*)
- 50) Toprak Mahsulleri Ofisi Um. Md. (*Ankara*)
- 51) Petrol Ofisi Umum Müdürlüğü (*Ankara*)
- 52) Vakıflar Bankası Umum Müdürlüğü (*Ankara*)
- 53) İstanbul Ticaret Borsası
- 54) PTT Genel Müdürlüğü (*Ankara*)
- 55) Transtürk Ltd. Şti.
- 56) Türkiye imento Sanayii T.A.Ő. (*Ankara*)
- 57) İbrahim Ethem Kimya Evi T. A.Ő.
- 58) General Elektrik T.A.Ő.
- 59) Tatko Otomobil Lstik ve Makine Tic. T. A.Ő.

